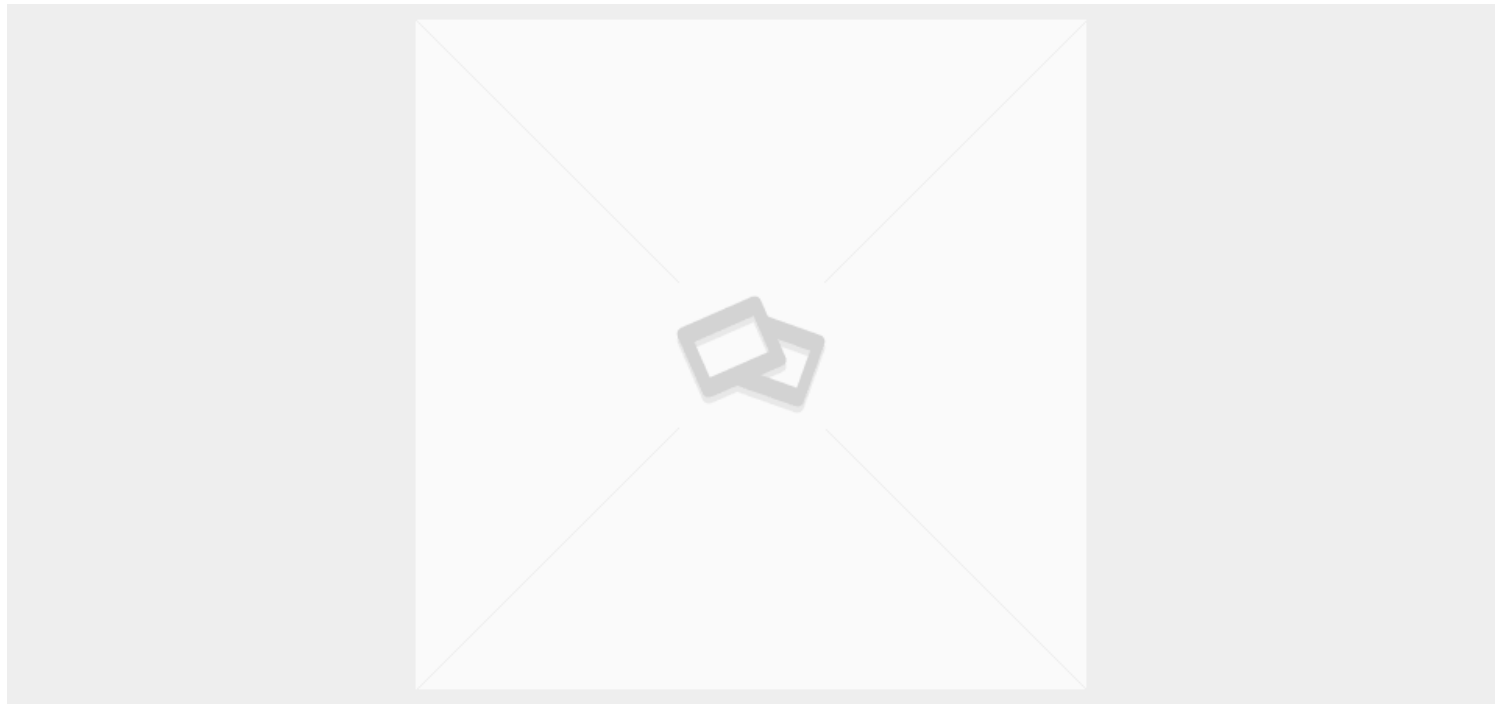

Տօլաճառ

Posted on December 23, 2009 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Հեղինակ՝ Չարեհ Թօփալեան, Զլամար Փարիզ, Դեկտեմբեր 2009

Ամանորի եւ Սուրբ Ծննդեան Տոներու Առթիւ

Ամավերջի տօներու զուգարդիպութիւնը ներկայ ժամանակներու մտածողութեան մեջ, անլի քան հանդուրժողական նորերեւոյթ մթնոլորտ մը կ'ստեղծեն, անհետացնելով պահ մը, կրօնքներու միջեւ պատնէշուած մրցակից ու հակամարտնչող ոգին: Ներհակ գոյակցութիւններ ներդաշնակելով, անոնք դարձած են արդէն համամարդկային համախմբումի առիթ, ապրելով միասնաբար բնական-օրէն առաջադրուած, տօնական բնոյթ ունեցող՝ փոխ յարգանքի եզակի պահեր:

Հեղինակ՝ Չարեհ Թօփալեան, Զլամար Փարիզ, Դեկտեմբեր 2009

Ամանորի եւ Սուրբ Ծննդեան Տոներու Առթիւ

Ամավերջի տօներու զուգարդիպութիւնը ներկայ ժամանակներու մտածողութեան մեջ, անլի քան հանդուրժողական նորերեւոյթ մթնոլորտ մը կ'ստեղծեն, անհետացնելով պահ մը, կրօնքներու միջեւ պատնէշուած մրցակից ու հակամարտնչող ոգին: Ներհակ գոյակցութիւններ ներդաշնակելով, անոնք դարձած են արդէն համամարդկային համախմբումի առիթ, ապրելով միասնաբար բնական-օրէն առաջադրուած, տօնական բնոյթ ունեցող՝ փոխ յարգանքի եզակի պահեր:

Տօնածառ զարդարելու սովորութիւնը, մի քանի տասնեակ տարիներէ ի վեր, կարծես դադրած ըլլայ քրիստոնէական դրոշմ կրող, տաղաւար տօնի մը առնչուած՝ երջանկութիւն առթող առիթ մ'ըլլալէ եւ դարձած է, մարդկային կեանքի դժուարին պայմանները մեղմացնող, անձկութիւնները մոռացութեան յանձնող, սպասուած բարեյոյս խորհրդանշականով՝ ժողովրդական արարողութիւն մը, վերագտնելով ականայ, երբեմնի հեթանոսական բարքերը վերապրեցնող զըւարթագին ավանդութիւնները, որոնք՝ առաւելաբար ընտանեկան հաւաքոյթներու կը նպաստէին:

Սոյն իրողութիւնը կ'ապրինք այսօր, ոչ միայն որպէս քրիստոնէայ համայնքին վերապահուած յատկութիւն, այլ՝ օտար ազգի (ոչ քրիստոնէայ) ժողովուրդներն անգամ, բնագոյական համակերպումով բնական մասնակից բաժնեկիցներ կը դառնան տօնէն բխած երջանկութիւնը ըմբռնելու, կարծես միակամ, կրօնական ու ցեղային խոչընդոտող տարբերութիւններէն թօթափուած ըլլան, սիրոյ սեղանի մը շուրջ բլորուած:

Նոյն է պարագան ոչ քրիստոնէայ յարանուանութեանց մեծարած տօներու ստեղծած պաշտամունքային ժողովրդական խանդավառութեան, որմէ ծնած հետաքրքրութիւնը կը մղէ մեզ անխտրաբար, ուշադիր կեցուածք մ'որդեգրել յաջս այլ ազգի դաւանական համոզումներու ջերմեռանդ արտայայտութեան առիթով, ու անոր համապատասխան յարգալիր մօտեցումը փոխադարձել:

Ահա բնական հայեցողութիւն մը, որ պարզապէս կը գործադրէ ու կ'իմաստաւորէ քրիստոնէական գաղափարախօսութիւնը յատկանշող հանդուրժողութեան սկզբունքը, որ Աստուածային կամքի նախամեծար արտայայտութիւնն է:

Տօնածառի գոյութիւնը նոր տարուայ եւ Սուրբ Ծննդեան տօնակատարութիւններուն մեջ, նման քրիստոնէական տօներու ջախջախիչ մեծամասնութեան, Կելտերու ժամանակաշրջանի (Celts Ն.Ք.8-էւ-4րդ դար) ծառով խորհրդանշուած արեւի ծնունդը յիշատակող հեթանոսական տօնին փոխարինումն է, որ տեղի կ'ունենար դեկտեմբեր ամսու ավարտին: Նոյն տօնը որդեգրուած է քրիստոնէայ ավանդոյթէն, որպէս ծննդաբերութեան տօն ու խորհրդանշուած է, նոճիներու ընտանիքին պատկան դալարագեղ ծառով մը:

11-րդ դարուն, քրիստոնէայ հաւատացեալներ, սովոր էին տարեվերջին «խորհուրդ» կոչուած հրապարակային բեմադրութիւններ ներկայացնել, որոնց կարգին կը գտնուէր նաեւ, «արքայութիւն»

տրամախոսությունը, որ դարձեալ, վարսիր խնձորներով զարդարուած եղենիի ծառով կը խորհրդանշուի:

Տօնածառի յիշատակութիւնը կը գտնենք, 12-րդ եւ 16-րդ դարերու յիշատակարաններու մէջ: Իսկ աւելի ուշ՝ 19-րդ դարուն, Եւրոպայի կարգ մը քաղաքներու մէջ ընդհանրացած սովորութեան մը համաձայն, դեկտեմբեր 24-ին, եղենիով քաղաքներու հրապարակները կը զարդարէին, Յիսուս Մանկան ծնունդը յիշատակելու համար, մինչեւ անոնց պետական իշխանութեան կողմէ արգելումը, եւ միայն անկէ ետք է որ, աւանդութիւն դարձած տօնածառը, հրապարակներէն վերացուելով մոռացութեան չմատնուի, մուտք կը գործէր ընտանեկան յարկերէն ներս եւ որուն յարդարանքը՝ նկատի առնելով օրուան տօնական պատշաճութիւնը, յաւելեալ մտւրով մըն ալ կը ճոխանար:

Աւետարանական նկարագրութիւններու մէջ պակասած յիշատակութիւնը կենդանիներու ներկայութեան մասին, Յիսուսի ծննդավայր մտւրին մէջ, եւ Յ.Զ.ի չորրորդ դարուն, Մանկան ծնունդը առարկայականօրէն ներկայացնող պատկերին մէջ, կենդանիներով շրջապատուած ըլլալու վարկածը, կը պարտինք քրիստոնէութեան աննկուն ծաւալումին ու անոր բացայայտող կամքին, որ իր հետ զուգընթաց կը կրէր իր ծագման յայտնութեան դրդապատճառ՝ մովսիսական-նուբեան անուրանալի արժէքները եւ անոնց յարակից աւանդական հանդիսութիւնները:

Այս պայմաններով, Մեսիայի ծնունդը անասուններու ներկայութեամբ յիշատակելու սովորութիւնը, կ'արմատանար անտարակոյս, Քրիստոսատես Եսաեայ մարգարէի՝ ընտրեալ ազգի դէմ կատարած յանդիմանութեան մէջ, ուր կը գերադասէր կենդանիներուն՝ եզին եւ իշուն հաւատարմութիւնը հանդէպ իրենց տերերուն, ծաղելով ընտրեալ ցեղինը՝ Աստուծոյ նկատմամբ: Ես. Ա- 3

Յիսուս Մանկան ծնունդով, ոչ միայն կ'իրագործուէր Մեսիական մարգարէութիւնը, այլեւ՝ ժամանակի ընթացքին քրիստոնէացնելով հեթանոսական աւանդական դրսեւորումները, կը վանէր զանոնք միանգամընդմիջտ մարդոց յիշողութենէն եւ կը տարրուծէր:

Սրբազան Մատեաններու դարերէ ի վեր ծաւալած մովսիսականութեան մէջ, ինչպէս շատ մը երեւոյթներ խորհրդանշական իմաստներ կ'ենթադրէին, նոյնպէս, մէջբերուած կենդանիներու օրինակը առաջադրելով, խորհրդանշականօրէն, Աստուծոյ նկատմամբ հաւատարմութեան մարածոգին էր որ կը վերարծար-ծըլէր:

Սոգերու ներկայութիւնը, մեծ ուսումով հեթանոս աշխարհը կը բարձրացնէր անորոշութեան անդունդէն դէպի բարձրավանդակը հոգեփրկութեան եւ կը զօդէր զայն, իրեն նոյնքան անորոշ բայց ուշագրաւ Նոր գաղափարականին:

Դաւանելով Նորածին մանկան Մեսիական բնոյթը հաստատող երկնային վկայութիւնը, կ'երկրպագէին Անոր առջեւ, լռելեան մատուզանելով Գերագոյնին, իրենց ատակութիւնը ճշմարտութեան հպատակելու, եւ հեթանոսութեան անսակարկ հաւատարմական պատրաստակամութիւնը Նոր Ուխտին նկատմամբ:

Հետաքրքիր էր հեթանոս հասարակութիւնը: Պատրաստ՝ ինչպէս Նորաբաց սպիտակ էջ մը, Նոր արտայայտութիւններ դիմաւորելու, նման այն մտայնացումներուն՝ որոնց հոգեկան բացասական իրավիճակին թերութիւնը, բնականօրէն կը վերածուի թանձրացեալ դրական խորագրի մը, իմաստի մը փնտռտուքին, ներկան գերազանցող գեղեցկութեան, դրոշմուելու Նոր օրինագրքի ոսկեայ տառերով:

Հեթանոսութիւնը հակամետ հաղորդակցելու Մեսիական այնքա՛ն հոգեթով Նորերեւոյթ Տեսիլքին, ինչպէս չհերկուած բերրի արտ մը, որ ցնծութեամբ կ'սպասէր վերընծիւղման Նոր արօրին, պատսպարելու իր կոյս ակօսներուն մէջ, առատաբաշխ Սիրոյ Սերմերը վսեմ, Նորահաս ծիլերը վաղուան յոյսերու շողարձակումներուն:

Սոգերով ու կենդանիներով յիշուած մտւրը, կը խորհրդանշէր Նաեւ հեթանոսութեան անուրանալի մօտեցումը Դաւթի շառաւիղին եւ Հին Կտակարանի տեսութիւններուն, որոնք՝ ծանօթ կը թուէին ըլլալ տիրապետող մովսիսական գաղափարախօսութեան, ու երկուքը միահամուռ շաղախուած, կը յայտնէին Նորին անքակտելիօրէն կապուելու իրենց անայլայլ կամքը, եւ առ այդ Նոր Վարդապետութեամբ սպառնազինուած, այժմեականացնելու երկուքով, հոգիները ազատագրելու հին առաքելութեան ուխտը:

Շահեկան է դիտել տալ հոս, թէ ի՞նչպէս Մեսիական մարգարէութիւններու լրումով, Հին Ուխտը, բնականօրէն իր կատարելագործման փուլին կը թեւակոխէր, եւ հեթանոսութիւնը ոչնչութենէն կը փրկուէր, դառնալով առաքելական քարոզչութեան յատուկ ուշադրութեան առարկան՝ թիրախը, երկուստեք արդարացնելով Մեսիական առաքելութեան վերանորոգիչ կենսունակութիւնը:

Ահաւասիկ այս էր մոգերու եւ կենդանիներու խորհրդանշական համախմբումը: Ներհակ տեսութիւններու

բնածիր սերտաշունչությամբ մը՝ Տիրուջ ծնունդով ըստիլուզուած, որ սրնջն աշտօր, կը յարատեւէ անոսցսով յայտնաբերուած հաւատարմութեան արժանիքն ու անոնց յղած կրօնաբարոյական պատգամը:

Նոր տարին, յաւերժ կրկնուելու դատապարտուած յանկերգի մը նման, ձմեռնամուտի եղանակին յատուկ, մութ ու լուսաւոր, գորշը թափած անսովոր երկինքով, կու գայ դարձեալ ներհակ իրողութիւններով, յուզելու տականքը ոմանց դժբախտութիւններուն ու առաւել բորբոքել երջանկութեամբ յղիացած սրտերը ուրիշներուն:

Աւանդութիւն է այս զոյգ տօներուն, որ երանգը ըլլայ մարդոց երջանկութիւնը արտացոլացնող տիրող տարրը իր բազմապիսի գոյներով բոցավառ, եւ փողոց, տուն, վաճառատուն, զարդարուած ըլլան ոսկի, արծաթ, ամեն ձեւի եւ ազգի փալիլուն ու ճաճանչաւոր արտասովոր թղթիկներով: Ամենուրեք լուսահեղձ հոգեպարար խաղաղ խայտանք սփռուած: Թելերը շալկած համաչափ շարուած թարթափող բազմերանգ լոյսեր: Վերջին պահու խառնիճաղանճ եռուզեռը մարդոց առատալիր շուկաներու ժխոռին մէջ, ստիպողական յետին ակնարկէ մը մղուած, քիչ մ'աւելի եւ միշտ անկուշտօրէն շռայլելու յարդարանքը սեղաններուն, վերացընելու մղձաւանջը կիսատ ձգուած քաղցրաւենիի, մրգեղէնի, կաղանդչեքներու չպակսող անհրաժեշտը ամբողջացնելու անտեղի մտահոգութեան, պատշաճ վայելչութեամբ տօնական գիշերն պատուելով՝ առանց անձկութեան ամանորը ողջունելու:

Սուրբ Ծննդեան մերձեցող տաղաւար տօնի խորհուրդով, մարդիկ մեծաքայլ վերադարձած մանկութեան: Գիշերային մթնոլորտը ողողող, գմբեթներէն արձագանգող զանգակներու ղօղանջներուն խառնուած, կրօնական ու ժողովրդական իրար խաչաձեւող գիշերային տօնակատարութիւններէն բարձրացող շերմութեամբն վերացած անզուգական խորհրդաւոր մթնոլորտ, ուր արդարօրէն կը նախատիրէ կենսութեան ինքնախաբեութիւնը մանուկներու աշխարհին, ու զանոնք երջանկացնել ձեւացնող չափահասներու համամարդկայնօրէն ժայթքող կամքը:

Կաղանդ պապին անխուսափելի բարի գալուստը սպասող ու մանկական անմեղունակ՝ թէեւ ցնորք, կարմիր ճերմակ երազներուն թռիչք տուող ինքնախաբեութիւնը չափահասներու, կը զլէ սրտեր ուռեցնող անզուսպ խանդի իր ճամբուն, ամեն պատուար մտքի, խօսքի, պահպանելու անմեղունակ մանկերամի ոգեւորութիւնը բիւրեղ:

Ամանոր է: Ամեն ինչ նոր ու փայլուն, ամենուրեք առատահոս ճոխութիւն, զուարթագին յորդ խնդութիւն: Տօնական գիշեր է նոր տարուայ: Ի՛նչ դիւբական յատուկ աշխարհ, որ մեղմօրէն յոգնած տարին, անձկութիւնն ու խնդութիւնն կիսաւարտ իր երազներուն ծրարած, շալկած քամակին, երգով, պարով, կեր ու խումով յղիացած, այս անգամ ալ հինէն նորին մէջ կ'իյնայ:

Ամանորը դիմաւորելու նախապաշարումներով լի մօտեցումը, ինչպէս առատ սեղանով առատ տարուան մ'ակնկալութիւնը արդարացնել, կամ, ամավերջի ողջ գիշերը լուսաւոր պահելով յարկերը, լուսաւոր տարուան մը յուսադրումներու իրականացման տիրանալ: Այս միամիտ նախապաշարումները, անտարակոյս, չափազանցութիւններու կը յանգեցնէ բոլորս, չարաչար հեռացնելով մեզ, Սուրբ Ծննդեան խորհուրդով խորհրդանշուած, անխոնջ ուսուցում պարզ եւ Աստուածահաճոյ համեստութենէն:

Չ'էք կարծեր որ, պարզուած նախանձագրգիռ փարթամութիւնը, ու անյազ ազահութենէն քաջալերուած նիւթական ցուցամու մսխումը կաղանդչեքներու փոխանակութեան յատկացում, քօղարկող շղարշ մ'ըլլայ, արուեստականօրէն ծածկելու նայուածքներէն, թշուառութիւնը ապրուած առօրեայի վայրասուն իրողութեան, հոգեկան անձկութիւնը մարդոց մեծամասնութեան, որոնք դատապարտուած մեկուսացման, կը կնճռոտին օրէ օր անտարբերութեան մէջ լքուած, եւ կառչած յուսալքող առանձնութեան կործանարար ճակատագրին, կը տառապին, կը հիւժին:

Չ'էք կարծեր որ, ամեն կողմէն հասնող խրախճանքի ապերասան բացականչութիւնները, եութիւն ցնցող ընկերային վայրագութեան արձագանգն ըլլան, հանդէպ այն զրկուածներուն՝ որոնց համար, բարեկեցութեան հրամցուցած վայելքը, հեռուէն դիտուելիք, անհասանելի ցանկութիւն մը կը մնայ, որպէս ուրիշներու տան վերապահուած բարութիւն:

Տազնապահար արժանապատուութեամբ, անոնց սրտերն են որ լուռ կ'արիւնին անգոյն, բացարձակ անտարբերութեան սեւեռ նայուածքներու ներքեւ, ամօթահար իրենց վիճակուած անբարեկից՝ այլապէս անմեղադրելի դժբախտ ճակատագրի մը զուգադէպ բարոյական տառապանքէն:

Նոր տարին սահմանուած յաճախ նիւթական արժեքներով, իրողութեան զգաստ չափանիշները կը

վերագտնայ, իրեն յաջողորով՝ Փրկչական Յայտնությունը փառաբանող Սուրբ Ծննդեան տոնին մէջ:

Մարդկութիւնը նախօրեայ յղիացումի թմրութենէն սթափած, իրապաշտ այլ հրճուանքով՝ հոգեկան այս անգամ, կը պատրաստուի դիմաւորել Մեսիայի նախօրօք յայտարարուած գալուստը եւ Անկէ բխած, ստիպողականութիւն դարձած անժխտելի հոգեկանով նորոգուած, կը չանայ սպիացնել հեթանոս աւանդութեան թողած երեկուան հետքերը, վերընկալելու արարածին վերապահուած, չափաւորեալ այլեւ առատածիր Աստուածատուր սկզբնական առաքիւնութիւնները:

Այսպէս, երկու հակոտնեայ իրողութիւնները շաղկապող, Նիւթական եւ խորհրդապաշտ ապրումներու կատարելագործուելու ձգտումը, կ'առաջնորդեն մարդկութիւնը դէպի կորիզը կեանքին, դէպի բացարձակ ճշմարտութեան ու զայն իմաստաւորող ծայրագոյն նպատակին, ըստ որում՝

«Բարի է յուսալ ի Տէր, քան յուսալ ի մարդիք» ըմբռնումին: Սղմ. 6ժը-118- 84

Ամանորի եւ Սուրբ Ծննդեան նորոգող յատկութիւնները, յենած պճեղ մ'աղօթքի, անգամ մը եւս կը յիշեցնեն բոլորիս ինչպէս անցեալ տարիներուն, թէ՛ նուաճելու ցանկութիւնը՝ կեանքի մէջ յաջողութիւններ ձեռք բերելու հեռանկարով, մարդկային այն առաքիւնութիւնն է, որ անկասկած, լաւատեսութեան դալարագեղ անդաստանին մէջ կը շնչէ:

Գուցէ այս ըլլայ գլխաւոր խորհրդանշանը ամանորը զարդարող գունագեղ Տոնածառին:

Կան դժբախտաբար չարաշուք եղելութիւններ ամեն անհատի կեանքէն ներս, որոնք առաւել կամ նուազ չափով կը յուսալքեն զայն, յոռետեսութեամբ ծանրաբեռնելով մարդկային իրենց աշխարհահայացքը կերտող՝ բնածին լաւատեսութիւնը, ընկերութեան մէջ անարդարութեան թիրախ դարձած զոհերու տարազը հագուեցնելով անոնց:

Անհատը, այսինքն անբարեկիցը, որուն՝ բախտը իր ժպիտը զլացած է, զրկուած՝ մարդկային երջանկութիւնը կերտող Նիւթական ատախճէն, նուաստացած իր արժանապատուութեան զգացումներով, անխնայ կը բախի տարեմուտի գուգադիպող տօներու անխուսափելի ժամադրութեան, եւ հոս է որ տօնածառը, որքան ալ որ բեկանուտ ըլլան իր լայնատարած թելերը, կը դառնայ յուսաբեր այն դալարագեղ մերկ բեռնատարը, որուն վրայ հազարաւոր բարեյոյս իղծեր կ'առջիլ պիտի ուզեն, փայփայելով օր մը յաջողելու իրենց երազները:

Չարդարել զայն եւ զարդարուիլ անոր ցոլացնող գունագեղ բարեյաջողութիւններով, իւրաքանչիւր երեւոյթին մարդկայնօրէն անուն մը տալով եւ ինչու՞ չէ՛ պուտ մ'ալ ժպիտ, թէկուզ տժգոյն՝ արտասուքի փոխարէն:

Թող այս տարի նման նախորդ տարիներուն, դարձեալ յուսանք բարեբեր բարեմաղթութիւններու ներգործութեան, որ մարդոց սրտերէն վիշտն անհետանայ ու հիւանդն ապաքիւնուի, եւ բարենուաճ նոր աւիւնով յորդ՝ համազգային խթան մ'ըլլայ պայծառաղէմ ապագայի մ'ակնկալութեամբ:

Ահա այս ոգիով ու նախանձայոյզ աւանդութեամբ կը շնորհաւորեմ բոլորիդ Ամանորն, ու կը բարձրածայնեմ ըսելով՝

Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ, Ձեզի Մեզի Մեծ Աւետիս

Չարեհ Թօփալեան
Դեկտեմբեր 2009
Քլամար Փարիզ

